

İmadəddin Nəsimi tədqiqatı ərəb-Suriya mənbərlərində və takiyesi

Məqaləni başlarkən ilk növbədə bir ziyalı kimi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə Azərbaycanın dahi şairlərinin İmadəddin Nəsiminin 650 illiyinin qeyd olunması ilə əlaqədar verdiyi sərəncamlarla bağlı dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu tarixi sərəncamlar milli şüurumuzun silinməz arxivi - klassiklərimizin irsinin yaddaşlarda yaşaması, eyni zamanda humanitar, ictimai elmlər sahəsində əvvəllər aparılmış tədqiqatlara yeni baxış, onların sovet dönmindən qalma ideoloji buxovlardan azad olunması işində ciddi canlanma yaratmaqla bərabər, həm də ölkəmizdə aparılan multikulturalizm siyasəti məhiyyətində maraqlı doğuran mövzular istiqamətində yeni tədqiqatların meydana çıxarılması üçün geniş imkanlar açmışdır.

Doğrudan da, zamanında Azərbaycanın Şirvan elindən yola çıxıb "İrani-Turani" yurd-yurd, el-el gəzib, ərəb-müsəlman Şərqlinin ən məşhur mərkəzi şəhəri Hələbdə məskən salan, üç dildə yazıb-yaradan və nəhayət, əcəlini məğrur şair varlığı ilə qarşılayıb bütün dünya sevgisini şairə, şeirə yönəldən İmadəddin Nəsiminin həyatı və poeziyası, bu məcrada fəlsəfəsi, poetikası mənə və məzmun xüsusiyyətləri ilə əsl identiklik, çoxmədəniyyətlik mənbəyidir.

Mən də öz növbəmdə - 2019-cu ilin "Nəsimi ili" elan olunması təntənəsindən ruhlanaaraq AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun Multikulturalizm və Tolerantlıq fəlsəfəsi şöbəsinin müdiri kimi, eləcə də 2005-ci ildə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyindən qeydiyyatdan keçmiş "Nəsimi" Suriya-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti" İctimai Birliyinin təsisçisi və sədri olaraq dahi şairimiz İmadəddin Nəsiminin əsl çoxmədəniyyətlik abidəsi yaradıcılığının və eləcə də məqbərəsinin çağdaş ərəb tədqiqatlarında yerini, əhəmiyyətini araşdırmaq qərarına gəldim və ərəbdilli mediada diqqətli araşdırmaların məni "Nəsimi ili" haqqında, həmçinin də ümumiyyətlə dahi şairin həyatı, yaradıcılığı və faciəvi sonu ilə bağlı çoxsaylı məqalələr, tədqiqatlarla qarşılaşdım. Bu istiqamətdə "Nəsimi və Nəsimi İLİ çağdaş ərəb tədqiqatlarında" adlı məqaləm "Respublika" qəzetində "Nəsimi İLİ çağdaş ərəb tədqiqatlarında" adı ilə (10, 18 avqust, 2019-cu il tarixlərində) çap olundu.

Mən bu genişhəcmli məqalədə "Nəsiminin türbəsi əcnəbilər və yoxsullar üçün bir sığınacaqdır", "İyirminci əsrin əvvəlləri Hələb Qalası kəsişməsində Nəsiminin məzarı", "Əli Emad Eddin Əl Nəsimi", "İmadəddin El-Nəsimi. Şair və üç mədəniyyət", "Hələbdə bir şair... yaşayır!", "Şairlərin Şeirlərindən seçmələr: İmad əl Din əl - Nəsimi (1369-1418)", "Böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsimi İLİ", "Nəsimi əl Bağdadi - ilahi sevginin şəhidi", "Nəsimi Kimdir? (İmadəddin Seyyid Nəsimi) Şeirləri və Əsərləri...", kimi İmadəddin Nəsiminin ərəb dünyasının yaddaşında bu gün də yaşadığını aydın şəkildə təsdiqləyən iyirmiyə yaxın tədqiqat materialındakı qənaətləri təhlil və şərh etməklə düşünürəm ki, ölkə elmi-ictimai fikri üçün yeni səhifələr açmış olum.

Bir neçə gün bundan qabaq 81 yaşlı Suriya alimi və yazıçısı Əbdülfəttah Rəvvəs Qələci (Qaləji) mənə "Nəsimi ili" münasibəti ilə "Hələbin yaqutu İmadəddin Nəsimi" monoqrafiyasını və şairə həsr etdiyi pyesin nəşr olduğu "Pyeslər" kitabını müharibə çətinlikləri əşarəq Hələbdən Bakıya hədiyyə yollayıb. Bu kitabları ən yaxın müddətdə ərəb dilində çap etdirib kitabxanalarımıza, nəsimişünaslara, ədəbiyyatşünaslara və ümumiyyətlə, elmi ictimaiyyətə təqdim etməyi qarşıma məqsəd qoymuşam. Bundan sonra həmin əsərlərin tərcümə və çapı işini planlaşdıracağam.

Əlbəttə, Nəsimi deyəndə həqiqət şairimizin son mənzili - Hələbdəki məqbərəsi yada düşür ki, Azərbaycan ictimaiyyətini bu haqda məlumlandırmıq,

bununla bərabər mədəniyyət tariximizdə Nəsimi məqbərəsinin tarixi-memariq xüsusiyyətləri mövzusunda ciddi bir tədqiqatın iz salmasını reallaşdırmaq hesab edirəm ki, labüddür. Oxucu auditoriyasının diqqətinə çatdırmaq istəyirəm ki, XIV əsr Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin məqbərəsi Suriya Ərəb Respublikasının Hələb şəhərinin qədim (antik) ərazisində yerləşdiyi üçün oradakı bütün tarixi tikililərlə birlikdə 1986-cı ildə YUNESKO-nun tarixi miras irs siyahısına daxil edilmişdir.

Hələb şəhərinin ən gözəl, mərkəzi hissəsində sadə və ancaq diqqətcəkici Nəsimi məqbərəsinə əsaslanaraq bu küçə - "Zaviyyat" əl- Nəsimi adlanır. Küçə divarı və eləcə də məqbərənin qapısı üzərində "Şeyx İmadəddin Nəsimi" sözləri yazılmışdır. Suriyada 2011-ci ildə başlayan müharibədə məqbərəyə ciddi ziyan dəyşə də "Takiya ən - Nəsimi" məhrəbi öz varlığını qorumaqdadır.

İmadəddin Nəsiminin "Ünvan"ı, Nəsimi məqamının Hələb şəhərində yeri və əhəmiyyəti haqqında rəsmi xəritə belədir: "Hələb torpağı, Hələb Qalası şimal tərəfində Zaviyyat əl- Nəsimi adlı bir dalanda mistik Azərbaycan şairi İmad əl-Din əl-Nəsimi yaşayır. ... Bu dalanda Osmanlı valilərindən bir nəğəsinin arvadının, Şeyx El tasavvufun məzarı kimi bir qrup qədim məzar vardır. Bu küçə Hələbdə xüsusilə Qalanın yaxınlığında yerləşdiyindən turistlərin şəhərin dini maarifçilik və şəhərsalma tarixini öyrənməsi üçün əlverişli abidədir".

Nəsimi məqbərəsi həm də dünyada məşhur Hələb Qalası, 17 kilometr ərazidə təxminən VI-VII əsərlərdə salınmış tarixi Midine bazar, qarşısında Əməvilər və Zəkəriyyə Peyğəmbər məscidlərinin yaxınlığında yerləşir və müqayisədə bu abidələrdən nə qədər miqyasca kiçik, memariq xüsusiyyətləri baxımından xeyli sadə olsa da bir Söz dahisinə aid olduğu üçün onlar qədər cazibədarıdır.

Bundan başqa, Midine bazar və Zəkəriyyə peyğəmbər məscidi də elə Nəsimi məqamı kimi "rəvayətlər, nağılların" qovşağıdır. Məhəmməd peyğəmbərin (ə.s.) uşağı ikən emisi ilə Suriyaya ticarət məqsədi ilə gətdikdə Midine bazarda olduğu üçün bu nəhəng ticarət mərkəzi müqəddəslik ifadə edir. Məsələn, Hələbdə adətdir, səhər sübhədən bütün çörək bişirən tacirlər müqəddəs çörəyi "burdan peyğəmbər keçib, bu yerə peyğəmbər ayağı deyib", deyib, küçələr boyu yerə, məhəccərlər üzərinə sərir, Allahdan peyğəmbər xatirinə ruzi-bərəkət istəyirlər... Hələblilərin bu adətləri öz yerində, o ərazidə mistik bir aura müşayiət edir adamı. Hələblilər bunu müqəddəs kitablarda Hələbi şəhərinin "toxunulmazlığı", ilahi mərkəz mənasında qeyd olunduğu ilə də əlaqələndirirlər: "Hələb ilahi güceqo mənbəyi olaraq dünyanın tam mərkəzidir, onun yox edilməsi dünyanın sonu deməkdir!.." - ən savadlı Hələblidə, ən miskin "yerli" də bu inanca inanır. Doğrudan da, axşam hava qaralanda Qalaya boylananda baxışların sanki qurğu, elektrik cərəyanı ilə deyil, insan gözlərinin işıqları ilə qarşılaşır. Elə bil bu "gözlər" nəzərlərini Midine, Əməvilər, Zəkəriyyə və Nəsimi adlı 4 övladının üzərindən əs-kik etməyən bir ananın gözəldir. Beləcə, qədim-antik Hələb ərazisində Qala, Əməvilər məscidi, Midine-bazar, Zəkəriyyə peyğəmbər məscidi və bizim Nəsiminin məqamı müqəddəslik baxımından bir-birini tamamlayan tarixi tikili kompleksi, digər tərəfdən beş barmaq, ələm-bayraq kimi bütün Hələbi təmsil edir. Hələbdə də bu 5-lik tamliq, bütövlük nişanəsidir. Ona görə də bu abidələr hər biri nəinki Hələblilər və Suriya xalqı, bütün dünya üçün mənəvi dəyər mahiyyəti kəsb edir, hər biri bəşəriyyət üçün sevgi, humanizm, birlik, həmrəylik çağırışı mahiyyətində əvəzsizdir.

Əlbəttə, 11 il davam edən müharibə ərzində, xüsusən də son 6 ildə bu abidələr, o cümlədən, İmadəddin Nəsiminin məqamı döyüşlərdə nəinki ziyan çəkmiş, hətta dağıdılmışdır. Bu da həqiqətdir ki, Nəsimi məqbərəsi yaxınlığında ciddi bərpa işləri getsə də hələlik bu yenidənqurma "İmadəddin Nə-

simi"yə çatmamışdır. Fikrimizcə, bərpa işləri başla-dıqda qərbi şairimiz İmadəddin Nəsiminin məqbərəsində müharibədən çox illər əvvəl tədqiqatlar aparmış, abidənin memariq xəritəsini riyazi dəqiqliklə çəkmiş Suriyanın ən məşhur arxeoloq alimi, ömrünü Hələb şəhərinin, o cümlədən İslam memariqlığı - Osmanlı imperiyası dövrü Hələb ev və məscid memariqlığı tarixinin öyrənilməsi işinə həsr etmiş Lamia əl-Jasserin dərin tədqiqatları əvəzsiz əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

Mən "Çağdaş ərəb dillli tədqiqatlarda Nəsimi irsini" araşdırarkən Lamia xanım əl-Jasserin Nəsimi məqbərəsinə tarix üçün bir memariq hadisəsi olaraq yüksək dəyərləndirən məqalələrini tapıb oxudum və bu prosesdə alimin Suriyada Osmanlı tarixi abidələrinə həsr olunmuş araşdırmaları ilə də tanış oldum ki, bütün bunlar mənə bu alimlə şəxsən tanış olmaq, onunla ünsiyyət qurmaq marağı oyadı. Ona məktublar, mesajlar yazdım, dostluğunda olan neçə-neçə ərəb-Hələb ziyalisindən, alimindən, məmurundan soruşdum onu və nəhayət böyük çətinliklərlə alimlə əlaqə yaradıb, özündən Nəsimi məqbərəsinin professional memariq xüsusiyyətlərinin elmi təsvirinə həsr olunmuş məqalə yazmasını xahiş etdim.

Sevindirici və qürurverici bir hadisədir ki, görkəmli ərəb alimi, Nəsimi məqbərəsinin "dünəndən bu günə" yeganə və dəyərli tədqiqatçısı Lamia əl-Jasser mənə məhz "Nəsimi ili" üçün eksklüziv olaraq məqalə yazdı və internet üzərindən göndərdi.

Ölkəmizin rəsmi "Respublika" qəzeti vasitəsi ilə 80 yaşlı Lamia əl-Jassərə bu xüsusi diqqətinə görə təşəkkürümü bildirir və onun "**Hələb şəhərində sufilik bağları - Şeyx İmadəddin Nəsimi takiyesi**" məqaləsini ərəb dilindən öz tərcüməmdə təqdim edirəm:

LAMIA ƏL-JASSER
"HƏLƏB ŞƏHƏRİNDƏ SUFİLİK BAĞLARI - ŞEYX İMADƏDDİN NƏSİMİ TAKİYESİ"

İmadəddin Nəsiminin Həyatı: XIV əsrdə Azərbaycanda doğulmuş, əsərlərini türk dilində yazan İmadəddin Nəsiminin həyatı ilə bağlı mənbələrdə onun Bağdadın Nesim adlı bir kəndindən də olduğu deyilir. Nəsimi 1359-1389-cu illərdə (hicri ilə 761-792) hakimiyyətdə olmuş I Sultan Muradın dövründə çox ölkələrə və o cümlədən Türkiyəyə səfər etmişdir. Daha sonra Hələbə gəlmişdir. O, ilahi şeirlərinə görə günahlandırılaraq (hicri 820) 1414-cü ildə edam edilmişdir.

Yaradıcılıq məqamı: təsvir və həflər metoduna əsaslanan bir sistem kimi məlumdur. Bu həmin dövrdə çox yayılmışdı. Ümumiyyətlə, hərfi ədəbiyyat 14-cü əsrdə ortaya çıxdı və Paktalarla birləşdi... Onların inanclarında çox böyük əhəmiyyətə malik olan cümlələrin hesabından əldə edilmiş nəticəyə sahib idilər. Əl-Hallajın düşüncə və inancları da Paktalardan qaynaqlanırdı.

Əsərləri: Onun Azərbaycan, İraq, türkmən ədəbiyyatının banisi olduğu bildirilir. İmadəddin əl Nəsiminin türk və fars divanı vardır. Onun Türk divanı 1824-cü ildə İstanbulda çap olunmuşdur, ancaq natamamdır. Fars dilində olan divanı isə çap olunmayıb. Şeirləri sufi xarakteri daşıyırdı və onun poeziyasında panteizm təsirləri vardır.

Ünvanı: Əl-Nəsimi Küncü Qala ərazisindən şimala doğru 7 dəqiqəlik məsafədə N3554 Farafra məhəlləsində, İsmailiyyə məktəbinin qərbində Xəndək Qalası Küçəsi. 1417-ci ildə (Hicri ilə 820) İmad əd-Din əl-Nəsimi öldürüldükdə, burada, bu köhnə məsciddə dəfn edildi. Sonra bu tikili (hicri 910) 1504-cü ildə Qansuh əl-Quri tərəfindən yeniləndi. Sonra vali Mustafa Paşa tərəfindən (hicri 1237) - 1821-ci ildə bərpa edildi və o, həmin il vəfat etmiş həyat yoldaşını burada - günbəz daxilinə basdırdı. Bu məzar hələ də mövcuddur.

Məqbərəyə rəhbərlik edən və ya qonaq gələn hər kəs "Nəsimi" kimi tanıyırdı və əl-Nəsimi köşəsində tək-tənə yaşayan və canını öz əqidəsi yolunda fəda edən Nəsimiyə xidmət etmiş, onun ağ-

saqqalı kimi məşhur olan aşpaz Mustafa bin Yusuf Al-Xocanı yad edirdi.

Qapısının üstündəki kitabədə Takiyenin səyyahları, qəribləri və kasıbları qəbul etdiyi və doyurduğu yazılmışdır. Mətbəxdə isə heç bir dəlil yoxdur.

Memariq: Şərqdən qərbə doğru düzbucaqlı formada bir tikili. Şərq tərəfdə iki otaq. Cənub tərəfdə öz əqrəbasının, qərbdə digər nəslin adamlarının qəbirləri vardır. Şimal-qərb tərəfdə isə İmad əd-Din Nəsiminin türbəsi yerləşir. Buradan küçə ilə qərb səmtdə görünən məzarlığa doğru ikitərəfli məhəc-cərlənmiş yol gedir ki, orada sufi xəlifələri nümə-yəndələri dəfn olunmuşdur.

Qalanın altındakı aşağıdakı görünən divarındakı Qalanın alt hissəsində, məqbərənin - əqraba qəbir-lərinin arxasındakı bayır divarının üstündə bir daş üzərində yazılmışdır: Bu mübarək məscid (910 hicri) 1504-ci ildə Mansur Mövlana Sultan, 1821-ci ildə Əşrəf şah Əbu Nəsr Qansva əl Quri Ezz Nasr tərəfindən bərpa olunmuşdur.

Üfüqi proyeksiya tualetin şimalından şərqə və qəbiristanlığa aparən dəhlizdən qərbə və oradan yola yönəldilmiş bir giriş qapısından ibarətdir.

Girişin arxasında məscidin cənub qapısına baxan bir neçə qəbir olan kiçik həyat var. Həyatın cənubunda, məzarlığın şərqindəki eyvan məscidin cənub otağı daxil olmaqla Şeyxin otağına qədər uzanır.

Həyat iki hissədən ibarətdir, ikinci hissə girişdə 37 santimetr aralıqla birinci hissədən şərqə qalxır.

Məqbərə dörd böyük sütunla bölünmüş düzbucaqlı bir formaya malikdir, birinci hissənin damının üç hissəsini boyunsuz günbəzlər davam etdirir və bu dairəvi bucaqlar sferik üçbucaq boyunca hərəkət edir.

Digər hissələrin hər birinin tavanı eninə taqlarla uzanır, hissənin damı (çardağı) uzun taqları olan sütunların üstündədir.

Birinci hissədə üzü küçəyə baxan iki pəncərə, şimal divarda girişdə bir qapı və həyətə baxan iki pəncərə, ikinci hissədə şimal tərəfdə həyətə baxan iki pəncərə var.

Günəy divarında, pəncərənin üstündə üzərində mətn olan, sivri çərçivəli sadə bir məhrab vardır.

Diqqət cəlb edən daha bir hissə:
Üçüncü hissə, - şimalda yerləşən otağa və şərqdə anbar kimi istifadə edilən kiçik bir otağa açılan qapılar görünür.

Məzarın yerləşdiyi məqam üç hissədən ibarətdir.

I hissə: uzun tonzlu (təxminən şimaldan cənuba) düzbucaqlı bir dam, məzarı mərkəzi hissədə əhatələyən iki sıra da geometrik mukarn (islam memariq tikililərində mistik bəzək - şəbəkə-X.Q.). Şimal və Cənubda, eləcə də Şərq və Qərbdən hər iki tərəfdə böyük bir arka var. Bu hissənin bütün cənub divanı, vali Mustafa Paşanın 1821-ci ildə vəfat etmiş arvadının çoxlu çiçək motivləriylə bəzənmiş məqbərəsi (1237 hicri) daxil olmaqla yarım vian (vizor-şəbəkəyə) ilə tutulmuşdur. Bu məzarın arxasında - cənub divarında düzbucaqlı bir pəncərə vardır. Şərq divarında seqmentli arkaya kip bağlı üç kiçik pəncərə var. Yuxarıda düzbucaqlı bir çərçivə. Şimal divarında üçbucaqlı arkalı bir pəncərə var. Bu hissə qərbdən mərkəzi hissəsində bir qədər mukarnla bəzənmiş geniş, uclu düz bir tağ ilə ayrılmışdır.

İkinci hissə: Nəsimi məqbərəsinin yuxarısında olan günbəzin Şimal ucda təxminən 1 kvadratı birinci hissənin damının altına düşür. Şimal divarda divar şkaflı var. Cənub divarına kiçik bir məhrab daxildir. Şərqdə, Qərb pəncərəsində bir divar şkaflı. Qərbdə yol açılan qapının iki addımlığında iki dərin pəncərə var.

Üçüncü hissə yolu əhatə edir: cənub tərəfi.
Cənub divarın arxasında naməlum bir məqbərə var. Bu divarın üzərində bütünlüklə daş parçasından çilçiraqla işlənmiş taclı düzbucaqlı pəncərə vardır. Məqbərənin həm şimal, həm qərb divarları

ında hər biri iri, uclu arka ilə haşiyələnmiş iki böyük pəncərə vardır. Şərqdə iki düzbucaqlı pəncərənin hər iki ucunda dörd barmaqlıqlı bir tağ ilə açılan giriş var ki, bunların hər biri bir çilçiraqla bəzədilmişdir. Bu hissənin tavanını sadə bir kornizlə divarlardan ayrılmış kvadrat günbəz təşkil edir.

Qərb divarında həyətə aparən bir qapı var. Cənub divarda məqbərədən iki aşağı tərəfə gedən səmtdə bir qapı, şərq divarında isə şkaflı var. Hovuz şərq və şimal divarları qarşısına qədər uzanır. Tavan düz taqların üstündə və taxtadan ibarətdir.

Şeyxin otağı - Şərqdədir. Bina həyətindən baxanda qapı və üç pəncərəsi ilə diqqəti cəlb edən düzbucaqlı bir formaya malikdir və eyni zamanda düz taxta tavanla örtülmüşdür.

Qərbdən başlayaraq Qalaya baxan cənub fasadı iki kiçik pəncərədən, bundan başqa təxminən (1138 hicri) 1725-ci ilə aid, üzərində səkkiz sətirli bir mətn olan qövş taclı seqmentli, nisbətən daha böyük bir pəncərədən ibarətdir. Divarda yuxarıda göstərilən Gansuh Quri dövrünə aid daha başqa bir mətn də var. Əvvəlcə Fasad, sonra isə arka və məqbərə görünür.

Qərb görünüşü - içəri hissəyə göydən işıq düşən tavan pəncərəsi və bayır hissədə metal məhəccər olan böyük taqlı, arkalı bir pəncərə.

Şimal fasadı, qərbdən başlayaraq, qərb fasadının pəncərəsinə bənzər böyük bir pəncərədən ibarətdir. Bunun davamında altıbucaqlı divara bərkidilmiş düzbucaqlı bir pəncərə və yuxarıda bir dairə əmələ gətirən alternativ kublar ilə əhatə olunmuş, ulduzlarla bəzədilmiş dəmir şəbəkəli, yığcam çərçivənin içərisində olan digər bir Pəncərə. Bunun ardından da yuxarıdakı formanı tamamlayan seqmentli arkalı pəncərə gəlir. Ön qapının üstü seqmentli taclı arka ilə bağlanmış və dairəvi pəndələ yazılmışdır: "Tekiyə Hz. Al-Nasimi". Sonra Dua rəsminə: "El-Fatiha, La ilaha illallah Məhəmmədən RasulAllah" Allahdan başqa heç bir tanı yoxdur, Məhəmməd Allahın elçisidir" (1384/1964)... Mətn adı keramika piltələrdən ibarət bir çərçivədə yazılmışdır.

Şimaldan başlayan şərq daxili fasadı, məqbərə otağının qapısından, bundan başqa siqmentli bir arka (beş vertebra) olan kiçik bir pəncərədən, daha sonra hər biri düz parçalı, ulduzlu iki kiçik düzbucaqlı pəncərədən ibarətdir.

Zirvədə, hər biri dörd Osmanlı mərkəzinin sivri taqlı üç çətiri altında cərəyan edən üçüncü günəş sisteminin üzərində böyük bir kəsik vardır. Üst hissədəki xətt bəsit bir kornizlə sona yetmişdir.

Üst tərəfdə dörd Osmanlı mərkəzinin sivriuculu üç arka çətiri və onun altında davam edən üçüncü günəş sisteminin üstündə böyük bir kəsik var. Fasad yuxarıda sadə bir kornizlə bitir.

Cənubdan başlayan Qərb fasadı eyvanla 30 sm. yüksəkə və (beş zəngli) və taqlı siqmentli arkalı Madabad qapıları ilə əhatə olunmuşdur ki, bunları taxta qapılar, daha sonra dekorativ formalı dəmir məhəccərli və daş parçaları ilə arka şəkildə hövrlmüş üç pəncərə müşayiət edir. Bu tip arkalar öz təsvir növü effektinə görə Hələbdə bənzərsizdirlər. Şimal fasadı (əqraba fasadı), qərbdən başlayaraq, nəsil məzarlığına aparən qapıya bitişik bütünlüklə rəngli daşla taclanmış düzbucaqlı bir pəncərədən və birinci eyvana baxan biri daşdan olan daha 3 pəncərədən ibarətdir. Yuxarıda axırıncı iki pəncərə arasında Osmanlı abidələrinə xas dördkünc sivriuculu xallı (üçzəngli) günəş çətiri vardır.

İmadəddin Nəsimi məqbərəsinin bütün bu memariq xüsusiyyətləri deməyə əsas verir ki, bu abidə Hələb şəhərində Sufilik-təsəvvüf bağlarını özündə birləşdirir və Osmanlı dönməndə ciddi qorunmuş, bərpa edilmişdir.

Xatirə QULİYEVA,
"Nəsimi" Suriya-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti" İctimai Birliyinin təsisçisi və sədri, fəlsəfə elmləri doktoru.